

AFTENSKOLEN I GRØNLAND

Af skoledirektør *M. Gam*

Aftenskolen i Grønland har 35 års jubilæum netop i disse dage. Det var i vinteren 1924-25, at Godthåbs distriktslæge, Peter Børresen, nuværende kredslæge i Bogense, som den første i Grønland tog aftenskoletanken op. Han var stærkt interesseret i det almindelige oplysningsarbejde, bl. a. udgav han et par pjecer, nogle af de allerførste folkeoplysningsforeningen udsendte omkring 1930. Han var tillige en praktisk mand. Det var således ham, der fik gennemført gravningen af brønde i Godthåb, hvilket reddede stedet fra i de tyve efterfølgende år at komme ud for en lignende katastrofal vandmangel som i vinteren 1927-28, da man måtte hente vand fra det inderste af skibshavnen, hvor et hul i mosen på størrelse med en lille spand var den kilde, hele byen måtte dele. Indtil det store nye vandanlæg for få år siden blev bygget, var disse brønde rundt om i byen byens redning i vandmæssig henseende.

Men det var aftenskolen. - Sommeren efter, at dette aftenskoleforsøg var gjort, kom undertegnede til Grønland. Samme efterår foreslog den initiativrige doktor, at vi slog os sammen om vinterens aftenskole, hvilket blev vel modtaget. Den foregående vinter havde jeg nemlig selv gjort særdeles gode erfaringer helt nede i den anden ende af riget, i Sønderjylland nær grænsen. Der havde jeg haft en blomstrende aftenskole for de unge, som ikke havde gået i dansk skole nogensinde, og som aldrig havde hørt noget videre om dansk historie og litteratur. Det gik i dem som sødmælk i spædkalve.

Lige så nyt var altså aftenskole i Grønland, men der var jo en slem sproglig barriere, som hindrede, at man kunne fylde i de unge heroppe på samme tilfredsstillende måde. Men vi fik da en aftenskole i gang med et par hold. Kort efter at vi havde begyndt, blev vi tilsagt til et møde i skolen med de unge i aftenskolen. Vi var noget forbavsede, for vi kunne ikke se, der kunne være noget at tale så højtideligt om som ved et særligt arrangeret møde, hvortil *vi* var indbudte.

Men vi blev klogere! Vi fik begge den mest regulære omgang, — enkelthederne kan jeg ikke huske, men vi fik i hvert fald at vide, hvordan ungdommen mente, aftenskolen skulle gribes an! — Det lykkedes at stille gemytterne tilfreds, og aftenskolen gik sin pæne gang vinteren igennem. Vi havde faktisk ventet ros, men fik ris.

Byen morede sig over os to tosser, der ville holde aftenskole for sådanne utaknemmelige unge mennesker. – Vi fik påskønnelsen fra de samme unge senere!

Da jeg et par år senere flyttede til Egedesminde, tog jeg ideen med, og det blev til en flerårig aftenskole deroppe. Men efter nogle års forløb kølnedes interessen, og der måtte standses en tid, før denne frivillige undervisning kunne tages op igen.

Blandt de trofaste lærere var afdøde folketingsmand Frederik Lyng, der vinter efter vinter underviste byens unge i samfundslære, alt mens hans kone sad som elev på mit danskhold.

Det var lykkelige tider, for der var ingen problemer med timesatser, om man skulle have fem eller syv eller ti kroner i timen, idet der ganske simpelt slet ikke var tale om nogen form for betaling. Det kan godt være, at det havde været meget sundt med en lille betaling – så man ikke fristedes til at skele til englevingerne! Men det var nu også rart at være fri for spekulationer af økonomisk art. Og det var gennemgående et tilfredsstillende arbejde – når det gik godt, men det gjorde det naturligvis ikke altid eller alle vegne. Efterhånden bredte aftenskolen sig til andre kolonier, men det var først efter 1950, der kom rigtig gang i aftenskolearbejdet.

Dette skyldtes for det første, at der nu er mange flere lærere til at tage sig af arbejdet, i hvert fald da i byerne, og at de får noget for det, men det skyldes for det andet også, at der især i byerne er mange flere unge at tage sig af. Endelig er der for det tredje dette, at de unge er klare over, at det er vigtigt at lære noget. Og da især i dansk! Jeg har stillet mange unge spørgsmålet: Hvorfor vil du gå i aftenskole? – og fået svaret: For at lære dansk.

Eller man spørger en af de unge: Hvor har du lært dansk? – I aftenskolen, er svaret ofte.

Noget må der altså komme ud af den undervisning, som man selv en gang imellem kan tvivle lidt på værdien af. Men når den samme elev kommer år efter år til dansk, måske tre år i træk, så er der grundlag for at holde en sådan undervisning vedlige, selv om pessimister kan mene noget andet.

Der kan desuden med hensyn til de små pladser bemærkes dette, at derude spiller det også en betydelig rolle, at de unge har et sted at gå hen, – lad så være, at en del af denne undervisning ikke giver de store resultater!

I byerne er aftenskolen ved at skifte præg. Den bliver mere og mere fagligt betonet, målbestemt, ved at handelsskoleundervisning, tekniske skoler og specielle kurser af forskellig art rykker frem. Men eet fag holder sig flot i spidsen stadigvæk: dansk, fulgt i hælene af regning og grønlandsk – det sidste fag især på udstederne. Flere og flere vil lære dansk.

Aftenskoleåret 1958–59 er et af de bedste, vi hidtil har haft. Der blev undervist i 31 fag (!) – lige fra dansk til navigation. Dansk noterede sig for godt 1100 ele-

*I Grønlands forretningsliv er mange unge grønlandere beskæftiget.
Her ses en ekspeditrice i en manufakturbutik. Efter arbejdsdagen deltager mange af dem i aftenskolen,
hvor dansk er et meget vigtigt fag.*

ver og ca. 3000 timer, medens navigation måtte nøjes med et enkelt hold og 36 timer ialt. Efter dansk fulgte regning med 1000 elever og 2600 timer og derefter grønlandsk med 850 elever og 1500 timer. Derefter kom – interessant og glædeligt nok – håndarbejde og husgerning med henholdsvis godt 200 elever og 600 timer og 130 elever og 600 timer. Det er ikke det, at husholdning søges af så forholdsvis mange, der er det bemærkelsesværdige – det er det, at der med de få skolekøkkener, der findes, kan præsteres så megen undervisning.

Der var i aftenskolesæsonen 1958–59 aftenskole på 71 steder. Ialt 2400 elever søgte skolen, og medregnes alle – altså også de, der frekventerede flere hold – så blev det 4400 elever. Der undervistes 11500 timer. – Når man betænker, at de 2400 elever i antal svarer til halvdelen af antallet af skolebørn i hele Grønland, så får man måske en klarere forestilling om, hvor mange unge der egentlig møder i aftenskolen. At den undervisning, der tidsmæssig præsteres i 11–12000 timer, også

er af betydeligt omfang, det fremkommer ved en omregning af dette timetal til antallet af fuldt beskæftigede lærere, det svarer til. Det bliver 32 heldagslærere eller det samme lærerantal og timetal, som findes ved det samlede skolevæsen i Godthåb.

I Egedesminde by alene var der 230 elever i aftenskolen i fjor.

Aftenskolen vil i de kommende år gå ind i en ny æra. Den vil i endnu højere grad end nu blive fagligt præget og vil i nogen grad blive tvungen. Der vil nemlig blive tale om en betydelig undervisning i tekniske skoler, handelsskoler, sømandsskoler m. m. Den kommende industrielle og økonomiske udvikling vil stille krav om teoretisk viden og praktisk kunnen samt om teknisk indsigt.

Ved siden af det fagligt prægede vil dansk og regning blive selvfølgelige fag. Dansk vil mere og mere blive fremskridtets udtryksmiddel og vil trænge ind som undervisningssprog på de tekniske fagområder, da ensartet oversættelse er vanskeligt gennemførlig. Med danskundskaber og regnefærdighed tilegnet vil ungdommen have mulighed for at lære, hvad der kræves af den. Uden dette elementære vil den ikke kunne magte de opgaver, som både skolebænken og det praktiske liv stiller til den.

Aftenskolen i Grønland er derfor et vigtigt skoleområde, og den vil i fremtiden slet ikke kunne undværes, om den praktisk-økonomiske udvikling, der forventes, skal kunne få den nødvendige teoretiske støtte.